

Møllegaarden, Østervrå

SPEJLET *ET TILBAGEBLIK*

Østervrå Lokalhistoriske Forening

Agnes Jensen, Gl. Høngård.

I 1990 døde fru Agnes Jensen, Floravej 7, Østervrå, i en alder af 95. Hun stammede fra Solbjerggård ved Gammelsole lidt nord for Vejle og var ud af en søskendeflok på otte. Hun var datter af Else og Knud Jørgensen, som havde overtaget gården efter Knud Jørgensens far. Det var en stor, gammel slægtsgård, som havde været i slægtens eje i over tre generationer.

Agnes Jensen fik en grundig og alsidig huslig uddannelse og tjente på flere store gårde. Som 17-årig kom hun ud at tjene som husholdningselev. Senere var hun på Askov Højskole, hvorefter hun blev stuepige på en større herregård på Fyn, inden hun kom på husholdningsskole i Sorø. Derefter gik det videre til Lægeforeningens Børnesanatorium i Juelsminde, og til sidst og afgørende for fremtiden kom Agnes Jensen til Høng Landbrugsskole, hvor hun blev køkkenchef og fik ansvaret for kost til 125 personer daglig.

Her traf hun sin senere mand, Niels Emanuel Jensen fra Gl. Høngård, Østervrå. I 1926 blev parret viet i Hedensted, og et par år senere flyttede de til Østervrå, hvor de overtog Niels Jensens fødehjem, Gl. Høngård. Her kom de til at lægge deres livsgerning.

Da de kom til gården, var der plads til 16 køer. Der var også grise, heste og høns med mere. Bygningerne var på det nærmeste faldefærdige.

Laden af kampesten faldt først. Senere blev hele gården så at sige lavet om, og besætningen blev efterhånden udvidet til 70 køer.

Agnes Jensen var hele tiden meget aktiv på Gl. Høngård, og det var en dame med markante meninger, som i årenes løb havde en række tillidsposter, bl.a. i bestyrelsen for amtets husholdningsudvalg i Kgl. Dansk Husholdningsforening. Ligeledes var hun børneværnsmedlem og i en årrække medlem af Østervrå Menighedsråd.

I 1960 havde parret den store sorg at miste deres eneste søn, Knud, kun 27 år gammel.

I 1964 solgte de gården og flyttede ind på Floravej, hvor de nød deres otium og foretog flere rejser til udlandet, og de kunne ofte glæde sig over besøg af datteren Erna fra Glostrup samt hendes mand og deres to sønner.

Agnes Jensen mistede sin mand i 1971 og boede alene i villaen, indtil hun kom på Østervrå Plejehjem i 1989.

Nedenstående er en beretning skrevet af Agnes Jensen i årene 1978-1979. Her fortæller hun træk fra sin barndom på Solbjerggård i Øster Snede sogn ved Vejle.

Et liv på landet i gamle dage.

Bedstefar.

Skrevet 22.-2.-1978.

Jeg husker bedstefar fra jeg var ca. to år. Han blev nemlig begravet den samme dag, hvor min søster Katrine blev døbt, så hun er godt to år yngre end mig.

Jeg husker bedstefar som en gammel gråskægget mand, når vi børn sammen med ham sad ved det lange køkkenbord og spiste morgenmad.

En dag, han ikke var der, blev der sagt, at mor var oppe og hjælpe ham strømperne på. Han kunne ikke selv, og dengang hørte det jo også med til en bondekones arbejde at passe de gamle i familien.

Hvorfor jeg netop husker ham på så tidligt et tidspunkt er jo nok, fordi jeg var hans kæledægge. Mor har fortalt, at han gik meget og fulgtes med mig ved hånden, og det kunne jo nok være rart at have en i hånden i den alder.

Jeg er den førstefødte på Solbjerggård. Far og mor havde først en mindre gård på den anden side af Vejle i Høgsholt, men kom så hjem og fik fødegården, og så har bedstefar nok syntes, at det hele nu var, som det skulle være, og trods det, at der var brødre, der var ældre end mig, skulle jeg arve hans flotte ur med en lang kæde af knyttet hår og med guldlås i. Dengang var det jo ikke enhver mand, der gik med sådan et ur. Jo, bedstefar var en flot bondemand. Han havde også en merskumspibe med sølvbeslag, og jeg har tit set, at mor har vejret hans diplomatfrakker om sommeren. De var af det fineste tøj, der kan tænkes, men var gennemskåret i figur, så de kunne ikke bruges til andre ting. Jo vist har han været en flot og anset mand, den kære gamle bedstefar.

Barndommen.

Skrevet 2.-2.-1979.

Vi blev ikke forvænt og forkælet som børn nu til dags med legetøj eller lommepenge. Vi havde en sparebøsse, men det var ikke meget, der kom deri, og hvor skulle det komme fra? Penge var der kun lidt af, og uge- eller lommepenge var et ukendt begreb.

Jeg kan huske, at jeg fik en gave af min gudmor. Det var en trold i en æske af den slags, hvor trolden springer op, når man åbner låget. Jeg kunne slet ikke forstå, at jeg måtte beholde den, så stor en overraskelse var det.

Vi hjalp til med at tynde roer. Det fik vi 25 øre pr. række for. Sådant en række var 220 favn lang, og som den yngste af tre havde jeg svært ved at følge med, som vi lå der på knæene og lugede med hånden, mens far radrensedede ved siden af. Engang sagde han til mig: "Jeg synes ikke, det bliver til ret meget for dig". Nej, det syntes jeg heller ikke selv, men jeg gjorde da, hvad jeg kunne, men da vi så kom hjem, så mor med det samme, at jeg havde fået mæslinger, og så kan det nok være, jeg kom i seng. Mine søskende måtte så tynde min række færdig, men jeg skulle alligevel have femogtyveøren. Det har jeg måttet høre for mange gange.

Vi havde også lidt fortjeneste ved at samle ben, reb og gamle klude, hvoraf de uldne var mest værd. Af og til kom Pjaltemanden, som gav nogle få øre pr. pund.

Vi samlede også blykugler nede på bakken ved mosen. Her havde skytteforeningen deres skydebaneovre fra skoven og hen på vores bakke. Engang imellem var der præmieskydning, og min ældste broder, Søren, havde sin riffel overbesat med sølvplader. Det så flot ud. Til sidst kunne der ikke være flere.

Skrevet 6.-3.-1979.

Vor skolegang foregik i en toklasses skole hos lærer Rosenkjær af den kendte Rosenkjær-slægt. Det, vi lærte, lærte vi godt, men vi havde jo ikke de mange fag som nu til dags, og den store klasse gik fire dage om vinteren og kun to halve om sommeren, hvor vi skulle hjælpe til hjemme med alt forefaldende arbejde. Da var der jo ikke maskiner som nu, hvad der til tider kunne være hårdt nok. Landbruget var mere alsidigt, og der var ikke noget, der hed strejke.

Min søster og jeg gik et halvt år over, da vi skulle gå til præst, så vi var hen imod femten år, inden vi blev konfirmeret. Om sommeren kunne vi nemlig cykle til præst, for der var for langt at gå om vinteren. Min søster, Sine, fik den første cykel dengang, for så kunne hun komme hjem og hjælpe til med at malke til middag. Det tror jeg nu ikke, jeg har gjort, men i den alder skulle vi da så småt til at gøre det ud for tjenestepiger derhjemme.

Før vi børn blev store, havde far og mor altid to karle og to piger. Vi børn lærte alle at malke, før vi kom i skole. Det var en hel begivenhed, når vi fik lov til det, og vi var alle godt udrustede dertil, da vi blev voksne. Derfor skulle vi ikke til at lære den slags, da vi kom ud i verden. Det var helt andre ting.

Men hvor var det daglige arbejde dog alsidigt. Vi bagte selv brød i den store ovn, og jeg er mange gange krøbet ind i ovnen og har lagt brænde til rette, så der kunne blive tændt op næste morgen. Det var jo nemmest for sådan en lille pige at komme ind af ovndøren. Ellers passede mor selv ovnen og satte de mange rugbrød og sigtebrød ind, når ilden var raget ud. Der blev så sat en jerngryde over med vand, så det kunne blive varmet. Der var jernhanke på gryden, så den har nok været fra før komfurets tid, da gryderne hang over ildstedet. Når brødene var bagt, blev de lagt ind på pigekammersengen, hvor der var bredt et brødlagen over, og senere blev de lagt i kælderen, men sengen var dejlig varm til pigen.

Vi bryggede også selv øl. Tønderne blev hentet op fra kælderen og fyldt med vand til næste dag, hvor de blev skyllet og skulpet i flere hold kogende vand, inden de blev sat ud. Så kunne vi somme tider høre vinden tude og fløjte i spunslerne. Baljerne skulle også gøres rene, men der var kogende vand nok i gruekedlen.

Jeg kan endnu huske de fire halmvisker, der blev brugt som en slags sigte. De to var ens, de andre forskellige. De blev så sat ned over tapstangen. Derefter blev de skoldet, før der kom malt og humle på og så en masse spande kogende vand.

Om vinteren lavede vi også gammeløl, som blev gemt til om sommeren i den travle høsttid, og den var lige så god og stærk som det, vi køber i vore dage.

Jeg kunne godt påtage mig det hele selv, sætte gær på og skumme det af næste dag. Det var nærmest bryggerpigens arbejde.

Storvasken var også en stor begivenhed en gang om måneden. Tøjet blev sat i blød i sodavand ude ved pumpen, og om vinteren kunne der godt være is på, når vi senere trak tøjet op.

Der blev båret vand fra pumpen ind i bryggerset, og så gjaldt det om at have noget godt brændsel at fyre med, men det havde vi som regel, for far var noget af en ordensmand.

Selv om vi havde en vaskemaskine med vugge til håndkraft, skulle vi jo ud til pumpen og skylle tøjet, og så endte det somme tider med, at der hang istapper på skrubforklædet.

Til sidst fik vi en vridemaskine, for far kunne ikke lide, at tøjet hang på loftet og dryppede ned i laden på kornet. Den var effektiv, og vi børn kunne sagtens trække den.

Skrevet 12.-3.-1979.

Karlekammeret var ved siden af hestestalden. Det var helt naturligt, og der var en vis hygge, når man havde gjort i orden, fejtet og strøet sand og så kom ud i hestestalden, hvor der stod tre heste, som tit fik en ekstra skovl hakkelse i fodergangen foran. Der var også fodergang foran køerne i kostalden. Det gjorde det lettere at fodre og feje krybber. Vi børn hjalp somme tider til, når far var kørende til Vejle, og så var der lagt til

rette, så det var nemt for os.

Der var 1½ mil (10,5 km.) til Vejle, der var vores købstad, og herfra og hertil skulle vi hente og bringe alt selv. Far havde gerne en pose bolcher med fra købmanden, og vi var henrykte, hvis den kunne nå rundt to gange. Når mor var med, fik vi også en tøres kage, et femøres wienerbrød var der ikke råd til.

Vi handlede hos købmand Garissen i Vejle, og det kunne være en kold tur, selv om vi om vinteren havde fodpose i hestevognen, men så var der altid en bjesk til manden og et glas vin til konen at varme sig på. Det var tider, der var værd at leve i.

På hjemturen stod der tit en fiskekone, der lige havde for en krone fisk tilbage. Dem ville hun gerne af med, så hun kunne komme hjem til børnene. Hvor mange kroner, der var de sidste, er ikke godt at vide.

Dengang gik der også fattige koner rundt og tiggede til højtiderne. De bad om lidt i Guds navn, og mor gav dem gerne et stykke flæsk fra saltkarret, og vi syntes da, det var helt i orden.

De var mest fra Grejsdalen. Om sommeren havde vi en hjorddreng derfra. Han gik i skole de to halve dage, og ellers hjalp han med forskelligt. Blandt andet flyttede han køer, som stod i tøjr dengang. Vi havde engang en hjorddreng tre somre i træk og senere som karl.

Vi var somme tider i Grejsdalen og havde det skønt. Det var jo vores udflugtssted – også med skolen. I den store klasse kom vi længere hen, men vi var jo ikke mange i hver klasse. Da jeg gik ud, var der kun én dreng i den store klasse. Det var ellers en kommuneskole, men de fleste gik i privatskole. De fleste på egnen hørte til "De gamle stærke jyder" eller de hellige, som de også kaldtes. De holdt på de gamle skolebøger, religion, skrivning og regning, og det kunne vi andre ikke nøjes med. I kirken ville de også blive ved med Kingos salmebog. Mændene sad i den højre side af kirken og kvinderne i den venstre.

Der var ingen orgel, så degnen gik op og ned ad kirkegulvet og sang for; det var så hyggeligt. Han gik også rundt med kirkebøssen, der hang på en lang stang, som han langede ind imellem rækkerne, og hvis nogen sov, prikkede han lidt til dem.

De hellige var ganske rare folk. De var stærke i deres tro, og var de mange i sognet, købte de gårdene op, når de blev sat til salg. I det daglige blandede vi os ikke med hinanden, og der var ingen ufred eller sladder. De holdt gilder som vi andre og havde den samme bydmand. Jeg kan huske, da bydmanden kom ind gennem porten med høj hat, stok i hånden og skødefrakke, da fars moster var død. Så afleverede han en meget højtidelig lektie, som han havde lært udenad. Det var en indbydelse til begravelse. Derefter blev vi børn sendt af sted med noget, der hed sendelse. Det kunne variere fra smør, fløde, en høne eller andet. Da kunne man overkomme at gøre noget ud af det, og man sendte ikke skriftlig indbydelse ud med posten.

Han havde også nok at bære alligevel. Med stok i hånden gik han hele vejen rundt, en mil, fra Hedensted til os i Gl. Sole og meget længere ud omkring. Han spiste tit til middag hos os på Solbjerggård, og han nåede aldrig hjem før henimod aften.

Her slutter Agnes Jensens beretning

Annoncer fra December 1958

Originale
VINE OG LIKØRER

samt alt i tobaksvarer.

Ejvind Jensen,
Østergade 14 - ØSTERVRAA
Tlf. 62.

Regnemaskiner og Skrivemaskiner.

OLYMPIA regnemaskine, 10 tangenter, negativ saldo... 865 kr.
REGINA K (tysk) regnemaskine med direkte minus ... 250 kr.
CONTEX regnemaskine (brugt) sælges med garanti 150 kr.
OLIVETTE skrivemaskine med tabellator (i kuffert)..... 595 kr
OLYMPIA skrivemaskine (i kuffert) 535 kr.
CORNA skrivemaskine (i kuffert) brugt 225 kr.

LEKSIKA:

Endvidere „Vor tids leksikon“ i 10 bind (sort skindbind) ... 350 kr.
„Vor tids leksikon“ (24 bind) 225 kr
Jagthåndbogen, 2 bind (skindbind) 65 kr.

Peter Petersen

Østervraa Boghandel

Hjertelig tak

for venlig opmærksomhed i anledning af vort sølvbryllup.

Tak for æresport, morgenmusik, gaver, blomster og telegrammer.

Tak, allesammen!

Clara og Valdemar Sørensen,
Østervraa.

Mulig tiltænkt

opmærksomhed på min fødselsdag frabedes venligst.

Jens Højholt.

Al opmærksomhed

på vor 25 års bryllupsdag frabedes venligst.

Samtidig takker vi for godt nabo-
skab, venskab og samarbejde i de
forløbne år.

Ellen og Valdemar Olesen,
„Elsig“, Østervraa.

Et par briller

er fundet i Østervraa og kan mod
haftede udgifter afhentes hos Chr. Fre-
deriksen, Høngårdsvej 28.

Glædelig jul

med en virkelig kærkom-
men gave!

Vi har et væld af gave-ideer:

Moderne **lodure** i teak
og nød fra **195 kr.**

Mod. **armbåndsure**,
(herre og dame) den
fine kvalitet i double og
stål, vandtæt og stød-
sikkert, fra **100 kr.**

Køkkenure
fra 30 kr.

Vækkeure
fra 15 kr.

Nips- og rejseure
fra 26 kr.

Bestik:

Vi har et stort udvalg i de
kendte mærker.

*Et kæmpeudvalg i smykker
til priser fra 3 kr.*

Besøg musik-afdelingen:
fjernsyn - radio
pladespillere
og
grammofonplader
i hundredevis!

Husk: **En plade er en
klingende julehilsen!**

Gavendvalget er størst hos

E. Møller Nielsen,
ØSTERVRAA
telefon 83.

Skypumpen

Tirsdag eftermiddag den 9. september 1924 drog et så voldsomt uvejr, som vi heldigvis herhjemme sjældent er udsat for, hen over Østervrå-egnen. Uvejret begyndte med regn og torden samt flere steder et meget voldsomt haglvejr, der piskede sæden hen ad jorden. Ved 4-5 tiden om eftermiddagen drog derefter en meget stor skypumpe hen over egnen. Efter at have lavet en del mindre ravage et par steder, ved at blæse huller i tagene, kom den til Søren Christensens gård, Agerdal Her ødelagde den fuldstændigt rosen på vindmotoren, og vippede taget på laden 5-6 tommer til siden, hvad der selvfølgelig gik ud over muren. Den lavede huller i taget på stuehuset og tog samtidig et par fag vinduer med samt væltede kostalden og førte en del af taget m. m. ca. 150 m bort. En gris blev slået ihjel, og en kvie var så forslået, at den måtte slagtes. Selv en cementmur omkring møddingen, ca. 10 tommer bred og 1 alen høj, måtte bøje sig for de stærke naturkræfters spil og revnede flere steder, ligesom flere træer blev rykket op med rode.

Herfra drog skypumpen til Rækholt, som den jævned helt med jorden. Ejeren Chr. Albertsen var ikke hjemme, men konen samt 4 af børnene opholdt sig inde i stuen, mens et femte var ude i laden efter tørv. Lige i løbet af et nu var det hele væltet omkring, og konen og børnene blev delvis begravet under ruinerne. Konen kom først fri af sten og murbrokker og begyndte at se efter børnene, som hun også snart fik halet frem, og det vidunderlige var sket, at ud over nogle få skrammer var de aldeles uskadede. Konen troede i det øjeblik, huset væltede, at det var forbi med dem alle og udtalte selv, at det var et helt vidunder, at de slap derfra med livet.

Køer og svin var tildels begravet under ruinerne, men tililende folk fik dog disse befriet med undtagelse af en ko, der måtte slås ned.

Efter en times forløb kom ejeren hjem i bil, og det var jo absolut ikke et lystigt syn, der mødte ham, da han så sit hjem så fuldstændigt ødelagt, men noget af det første, han sagde, var, at det nu var godt, at alle slap fra det med livet. Det var mærkeligt at se et stueur, som var kastet ud i gården. Perpendiklen var revet af, men glasset var helt. Skorstenspiben lå et godt stykke ude på marken, og 2-300 m henne lå en stor del af taget; at det meste af indboet var smadret siger jo sig selv.

Der måtte skaffes katastrofehjælp, og her fik Stauning en finger med i spillet. I 1924 skulle statsministeren tale ved et møde i Frederikshavn. Aftenen før forlod han København med dampskib til Ålborg, men i nattens løb blæste det op til storm, og skibet kunne ikke nå til bestemmelsesstedet før hen på eftermiddagen, da toget nordpå var gået. Stauning sendte da et radiotelegram, så der kunne stå en bil parat til ham i Ålborg. En chauffør blev hyret, og da han fik at vide, at det var statsministeren, han skulle befordre, satte han farten op og nåede da også at være på kajen, inden damperen lagde til. Med damperen havde tillige været skrædder Christensens datter fra Østervrå (en søster til Vald. P. Christensen), og faderen havde telefonisk spurgt, om hans datter ikke kunne komme med i bilen, da hun ellers ikke kunne få forbindelse til hjemmet den dag. Da Stauning fik problemet forelagt, gav han naturligvis omgående tilladelse til, at den unge pige måtte køre med, og at turen skulle lægges om ad Østervrå. Her bød fru Christensen på eftermiddagskaffe, og Stauning modtog indbydelsen til at nyde kaffen i fru Christensens hyggelige stue.

Men nu skete der noget morsomt. På den modsatte side af vejen var der hoppekåring på Hotellet, og der var ikke så få landmænd til stede. Det gik som en løbeild gennem de forsamlede, at statsministeren var til eftermiddagskaffe hos skrædderen, og lidt efter lidt rykkede så en, så en anden forsigtigt frem og kiggede for at fastslå, om det nu passede. Enkelte var endda så tæt på, at de var lige ved at sætte næsen på ruden. Det morede Stauning, og da han senere tog plads i bilen, sagde han: "De ville se giraffen"! Fra skrædder Christensen gik turen ud til Rækholt og Agerdal, hvor skypumpen et par dage tidligere havde ødelagt bygningerne. Stauning beså skaderne og var senere virksom for, at der ydedes hjælp til de skadelidte.

Karen Baier Østervrå lokalhistoriske forening.

